

La professó de Dijous Sant a Rupió

Carles Bosch de la Trinxeria

Us parlo d'alguns anys, en 1860, del temps que estudiava á Barcelona.

Teníá un parent y amich en lo poble de Rupió que'm donava tot sovint hospitalitat per llargas temporadas. Hi solía anar més á l'estiu que á l'hivern; pero en qualsevol estació que hi anés, m'hi trobava sempre molt bé.

Rupió está situat sobre eixa serralada poch elevada que's presenta al arribar de Gerona á la estació de Flassá (carril de Fransa); es un estreb que arrenca de la montanya dels Angels y va á morir al riu Ter, enfront lo poble de Jáfra. Es la cordillera que separa lo plá de Bordils ab lo plá del Baix Ampurdá, de manera que, al cim de la crena, se descobreix gran extensió de pays tant de plá com de montanya. Sa altitut de 200 m. fá que los ayres hi son purs, l'aygua fresca y bona; s'hi té bona salut.

La falda de la montanya per la part de sol-ixent es poblada de casas de pagés rodejadas d'arbres, vinyas, oliveras. Los pobles de Foixá y Rupió sobressurten en mitj d'eixos masos: lo primer dominat per son vell castell feudal, y lo segon voltat encara d'antigas murallas y torras de la Edat mitjana. En un de sos portals enrunats s'hi veu encara una gávia de ferro penjada ab una cadena que contenía lo cap del fascinerós exposat alguns dias pera servir d'espantall á la gent dolenta.

Los pobles de la falda de la montanya son tots antiquíssims, com Parlabá, Ultramort, Cursá, La Péra; sas remotas ruinas sembla que se reflexan en las costums de sos habitants, costums de la vellúria que's van perdent; tradicions de sos antepassats; gent senzilla, de bonas creencias. Las festas religiosas del any sempre celebradas ab molta solemnitat com llurs avis las celebravan en la centuria passada.

En la Edat mitjana, al element religiós, en las cerimonias católicas, se barrejava un element profá que no escandalisava gens á nostres passats encara que en nostre temps, semblaría póch compatible ab la gravetat cristiana. En prova d'aixó podriam citar los Misteris y moltras altras costums locals del sigle passat que han atravesat revolucions, deixant encara fondos vestigis.

La setmana santa ab las professons, en molts pobles del Ampurdá, n'es un exemple. Lo dia d'avuy aquellas piadosas solemnitats se van perdent; pero llur recort se conserva encara. La exterioritat del cult

en eixa gent del camp es més íntimament lligada á llurs creencias que en la gent de grans poblacions.

La professó del Dijous sant, á Rupiá, tenia tanta anomenada que reunia nombrós aplech de pagesos de tota la comarca. Ignoro si se celebra encara, pero en 1860, vegí la profesó del Dijous sant que'm cridá moltíssim la atenció.

A entrada de fosch sortí la professó de la iglesia del poble precedida per la mort, brincant ab sa dalla. Era un galifardás alt, magre, vestit de calavera ab un cráneo de cartró, portant á las mans una gran dalla. Saltava, ballava, se desllorigava al compás d'un fluiol y timbal que venian darrera d'ell; obria pas á la professó clavant colps de dalla á dreta y á esquerra, sembrant l'esglay en los nombrosos badochs, donas y criaturas que se senyavan d'espant.

A alguns passos endarrera, dotze estaferms manats pel centurió. Lo trajo d'aquells pagesos, vestits de estaferms es tot un poema: ¿quants anys tindria? ¿á cuántas generacions ha servit? Los tenen recatats en un armari del altar de Sant Antoni; dias aváns de la professó los treuhen, los respallan, reparan lo rosegat per las ratas; també ab quín orgull se'ls posan! quín ayre més marcial!... Corassa de llautó, faldilletas blancas fins al genoll, mitjas blavas y espartenyas, y lo casco ab son cimbori de plomall vermell, visera calada, brazos núus; mirada ferotge... colpejan tots ensemps ab llur llansa sobre las pedras del carrer ab tanta forsa que'n fan surtir guspiras. Desgraciat lo pagés que'ls hi fa nosa, li clavan ab la llansa un colp sobre'l peu que li arrenca un renech enérgich y'l fa coixejar molts dias.

L'estaferm de la professó ja no's recorda qu'es pagés, bon treballador, bon pare, bon germá; lo trajo que porta'l fa tornar ferotge; no coneix á ningú; sos moviments son automátichs; se penetra de sa importancia; s'ha tornat soldat romá disciplinat, se faria matar pera defensar... qué?... ni ell ho sab; obeheix cegament á son centurió. Quan lo trompeter toca alto, las evolucions que fan son una maravella: s'hi han ensajat durant tres menos; també, quína precisió en llurs moviments! Es ben cert que may cap vetera de morrió, d'aquells de l'Avi (1) ho ha fet tan bé. Los pagesos s'hi quedan embabiecats, y'l cor de las pagesetas fa més d'un trip trap.

Darrera dels estaferms venen los penitents ab llur cogulla al cap, rossegant cadenas, portant calaveras y caps de mort. Segueixen los misteris portats cada hú per quatre penitents; entre mitj vé una pageseta molt guapa que porta un canti de vidre ple d'aygua sobre'l cap y un canti també de vidre á cada má, fa de Samaritana. Però lo que caracteriza la professó es lo grupo del que va carregat de la creu.

Los sayons y soldats que'l rodejan no'l deixan un moment en repós. Lligat ab cordas y cadenas, una esparraguera per corona d'espinas, una llarga filassa per cabell, lo estiragonsan, li donan empentas, li escupen á la cara, li pegan aytals bofetadas que necessita la paciència d'un sant pera suportar semblants vituperis. Pero lo pacient se penetra de la importancia de son paper y sofreix ab resignació. No's creguin que aixó se fassi en tó de mofa, es pas'l cas: los pagesos que fan de sayons ho fan á lo viu, convensuts de que ha de ser així.

A la segona cayguda, ahont intervé Simon Cireneu, un juheu li clavá una bofetada que li feu veurer las estrellas; lo pobre pacient se rebifá... -Perot, ne fas un gra massa, m'has fet mal, no m'agradan aquets jochs, si continueu us tiro la creu per aquí enllá. -Desgraciat! qué dius! recordat de lo que féren los juheus y del paper sagrat que representas; si no ho fas bé no haurás brunyols!... Venía la Verónica aixugantli la cara en mitj del religiós reculliment de la multitud. Las atxas iluminavan aquell cuadro de claror fantástica, la mort continuava brincant ab sa dalla; un silenci imponent interromput solzament per lo toch lúgubre, acompassat del timbal, y lo pich estrident de las llansas dels estaferms colpejant ensemps l'empedrat. A intervals se sentia lo plany sostingut de la llarga trompeta que marcava un repós; quan havia acabat de tocar s'alsava de la turba una remor confosa de crits llastimosos: misericordia!... misericordia! misericordia y brunyols!!!... (2)

La professó ha tornat entrar en la iglesia; los estaferms, fora casco y corassa, sols ab faldilletas, se fan un tip de brunyols en companya de sayons y comparsas de la professó, mentres que lo pacient de la creu, blavejat y plé de bonys, rondina dihent que ja ne te prou y que no li pescarian pas l'any vinent.

Notes

(1) Los veteráns de la Guerra dels set anys, donavan lo nom de Avi á llur general Espartero.

(2) Aixó de brunyols era lo crit de la quitxalla.